

Berta Zsolt

Kalef

Magyar Napló Kiadó, 567 oldal, 4000 Ft

Velünk élő Kalef

Luzsicza István könyvajánlója

Az új Berta-regény hőseit, Cseke Zsoltot mint a rendszerváltás környékén játszódó *Jancsiszög* megtört, szétcsúszott, vegetáló magánélete elől írói vénája maradványaihoz és pohárhoz menekülő mellékalakját ismerhettük meg, az elbeszélő András édesapjaként – a *Kalef* már az ő történetét meséli el emberöltőnyivel korábról, folytatás helyett előzményként, ám önálló egészként.

Az aparegény sűrű vonalvezetése és kiterjedt szereplőgárdája a sztori dióhéjban összefoglalását is alig engedi meg, így maradjunk a címszavaknál: a hatvanas évek elején – a társadalomban, így Cseke társaságában is tragikus veszteséggént élő '56-os forradalom emlékével a háttérben – a Moszkva téren, a „Kalef”-on gyűlnek össze rendszeresen a környékbeli, vegyes gyökerű fiatalok, koruk, tapasztalatlanságuk miatt tele kiforratlan tettvágygal, besúgók között is veszélyzert nélkül, brahiból feszegetve a határokat, égis éró életkedvvel, fölös energiáikkal együtt is igazából mást nem akarva, mint jól érezni magukat, szórakozni, szeretni és szeretve lenni.

A bevezetés nehézkessége – ahol az alakok, viszonyrendszerek, körülmények és helyszínek mintegy felmondott lec-

keként rögzülnek – csak rövid ideig, az első házibuli leírásáig tart, majd a kor és az atmoszféra vitathatatlanul hitelessé válik, nem egyszer a *Megáll az idő* emlékeztető filmkockáit idézve fel az olvasóban, akit magába szívna az izgalmasan pörgő, lineárisan épülő események és az üdítően szellemes dialógusok. S miközben az érettségire készülő Cseke Zsolt szerelmeit, bulizásait, kishitű, ám makacs verselését és ígéretes kajakpályafutását követjük, a gazdag cselekmény és az alakok sokszínű jellemábrázolása a mélyben gyökerező, ma is velünk élő törésvonalak, skizofréniáink elé tart tükröt, egyértelműen kirajzolva ugyan a bűnösöket és áldozatokat is – legyen szó rendszerfüggetlen besúgóról, vagy portássá lefokozott professzorról –, másutt viszont a fekete-fehér felosztás, a leegyszerűsítés értelmetlenségére mutatva rá: kiragadott példa a náci karlendítést imitáló, bugyuta zsidó fiú és a Don-kanyart megjárt, rendszerhűségében is emberséges börtönigazgató.

A szabadságvágy azonban még komolytalanságában is tragédiát hordoz magában, olykor szó szerint: a főbb figurák része nem éri meg a befejezést,

Csekét „forradalmárságáért” a példastatuálás börtönbe juttatja, ahonnan már nem ugyanaz, nem ugyanoda jön ki, miközben kiugró jelentőségűvé válik az addig háborús mártírként emlegetett – valójában lecsukott, mély titkokat hordozó és végül az önfeláldozást választó – nagybácsi, s ezalatt hal meg a jó barát sporttárs is, míg nagy szerelme külföldre szökik a vamzer bandavezérrel. Utóbbi végül visszatér a leszámolás látszatáért, mert a látszat itt is csal – sőt, még a végére megérkező csecsemő, a *Jancsiszög* Andrása esetében is...

Az egyetlen életútba beletuszkolt irreálisan sok eseményt a megrázó korrajz és a derékba tört sorsok, pályák ellensúlyozzák – a megannyi csavar nem kezdi ki a dráma hitelességét, egy generáció jóvátehetetlen megtörtetését; a könyv vége pedig ugyan a konzolidálódás felé mutat, de tudható, hogy annak ára a felvezetésben említett szétcsúszott vegetálás máig továbbhagyományozott nemzedéki életérzése. Berta Zsolt fontos műve arról a zsákutcáról ad rezignáltan számot, amelynek tanulságaival eddig nem tudtunk mit kezdeni – s amely ezután is rajtunk múlik.